

Muistio: Vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoimintamalli -hanke opintoretki Nurmekseen

Aika: Tiistai 28.06.2022 klo 08:45–17:30

Läsnä:

Terhi Lindsten, Sotkamon kunta

Eira Seppänen, Eläkeliiton Kainuun aluejärjestö & Eläkeliiton Sotkamon yhdistys

Marja-Leena Korhonen, Sotkamon kirkonkylän kyläyhdistys ry, Hyväntekeväisyysyhdistys Iloksi ry

Aila Flöjt, Sotkamo-Seura & Veikko Huovinen -seura

Reetta Jansa, Hyväntekeväisyysyhdistys Iloksi ry

Pirjo Väyrynen, Sotkamo-Seura

Marja-Leena Schroderus, SPR Sotkamon osasto

Antti Häyrynen, Juurikkalahden Seutu ry

Sinikka Valtane, Juurikkalahden Seutu ry

Mauno Manninen Sotkamo-Seura, Veikko Huovinen -seura

Riitta Tolmunen, Sotkamon Martat

Opintoretken vierailukohde valittiin yhteisesti järjestöjen kanssa kevään hanketapahtumassa. Nurmekseen valikoitui kohteeksi aktiivisen järjestökenttensä vuoksi, jossa tehdään paljon yhteistyötä ja kehitetään toimintaa. Kohteen läheinen sijainti oli myös etuna päiväretken toteuttamisessa. Opintoretken tarkoituksena oli antaa tietoa nurmeslaisten järjestöjen toiminnasta ja organisoinnista sekä yhteistyöstä eri tahojen kanssa sekä antaa inspiraatiota ja käytännön esimerkkejä järjestötoiminnan kehittämiseen.

Opintoretkestä tiedotettiin järjestöille sähköpostitse, hankkeen aiemmissa hanketapahtumissa sekä Facebook-ryhmässä Sotkamon Vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoimintamalli. Ilmoittautumisia otettiin sähköpostitse ja puhelimitse vastaan 27.6.2022 saakka. Opintoretken toteutuspäivä oli hyvin lämmin kesäpäivä ja muutamia peruutuksia tuli viime hetkellä sääolosuhteiden vuoksi.

Sotkamon Kunta

Markkinatie 1, 88600 Sotkamo | Vaihde (08) 615 5811 | kirjaamo@sotkamo.fi

1. Opintoretkelle lähdettiin minibussilla Sotkamon kunnan virastotalolta klo 08:45. Lisäksi retkeläisiä otettiin matkalta mukaan Haapalanlahden ja Juurikkalahden pysäkeiltä. Retkellä lähti hankkeen hankkeen vetäjän ja kuljettajan lisäksi yhteensä 10 järjestötoimijaa.
2. Opintoretki suunniteltiin yhteistyössä Nurmeksen kaupungin kanssa. Retken tutustumiskohteet ja paikalliset yhdistykset, joiden toimintaan retkellä tutustuttiin, olivat kaupungin henkilökunnan suosittelemia, joista toteutusta varten valikoitiin erilaisia yhdistystoimijoita sekä toteutusaikatauluihin parhaiten sopivat kohteet.
3. Tutustuminen Nurmekseen aloitettiin Nurmese-Valtimo Matkailuoppaat ry:n puheenjohtaja Minna Murtonen opastamalla kävelykierroksella historiallisessa Puu-Nurmeksessa, joka alkoi Nurmeksen kirkolta ja päättyi Närekartanoon. Nurmeksen kirkolta lisättiin opaskierrokseen Nurmese-talo, jossa retkeläiset saivat mahdollisuuden ihastella sisältä avautuvaa järvi- ja harjumaisemaa ja Henna Nuutisen Juuret-näyttelyä Galleria Tykossa.
4. Mukana opastuskierroksella olivat Vanhan Kauppalan asukasyhdistyksen puheenjohtaja Seppo Laaninen puolisonsa kanssa. Opastus sisälsi tietoa Puu-Nurmeksen historiasta sekä alueen nykytilanteesta, josta myös Laaninen kertoi omaa tietämystään opastuksen välissä. Opastuskierroksella saatiin tietoa, kuinka puutaloalueen historiallisia rakennuksia vaalitaan vielä tänäkin päivänä. Retkeilijöille oli vaihtoehtoinen mahdollisuus jättää kävelykierros väliin ja siirtyä bussikuljetuksella suoraan Närekartanolle.

Kävelyopastus Puu-Nurmeksessa alkoi Nurmeksen kirkolta. Oppaana toimi Nurmese-Valtimo Matkailuoppaat ry:n puheenjohtaja Minna Murtonen (kuvassa vasemmassa reunassa).

Opastuskierros sisältyi kuvassa näkyvän 1905 valmistuneen Kirkkokadun koulun historiaa. Kuvassa keskellä Vanhan Kauppalan asukasyhdistyksen puheenjohtaja Seppo Laaninen puolisoineen.

Suuri osa Puu-Nurmeksen rakennuksista on 1880-1930 väliseltä ajalta, jonka vuoksi asuinalue tunnetaan yhtenä Suomen parhaiten säilyneistä puutaloalueista. Nurmeksen kaupunkikuvalle ovat tyyppillisiä koivujen reunustamat kadut sekä palosolat.

5. Opastuskierros päättyi Närekartanoon ja Näre ry:n ylläpitämään lounasruokalaan. Lounaan yhteydessä Näre ry:n ja Vanhan Kauppalan asukasyhdistyksen toimijat kertoivat yhdistyksistä ja niiden toiminnasta retkeläisille varatussa kabinetissa. Lounaan ja paikallisten yhdistysten esittelyjen jälkeen retkeläisillä oli aikaa myös tutustua omatoimisesti Närekartanon eri tiloihin ja piha-alueeseen ennen minibussin tuloa ja siirtymistä seuraavaan kohteeseen.

Sotkamon Kunta

Markkinatie 1, 88600 Sotkamo | Vaihde (08) 615 5811 | kirjaamo@sotkamo.fi

6. Näre ry:n esittely

Nurmeksessa ja Valtimolla toimiva aktiivinen työttömien yhdistys tarjoaa kaikille avoimia vapaaehtoistyö- ja harrastusmahdollisuuksia sekä palkkatukityötä ja kuntouttavaa työtoimintaa. Vuonna 1993 perustetun yhdistyksen monipuoliseen toimintaan kuuluvat Närekartanon, Närreen kierrätyksen, Kaffila Kouffin ja Tapaamistupa Olkkarin sekä erilaisiin hankkeisiin liittyvä toiminta. Yhdistys työllistää kolme kokoaikaista ja neljä osa-aikaista työntekijää. Lisäksi yhdistys työllistää palkkatukityöhön sekä hanketoiminnan kautta. Vuonna 2021 yhdistyksellä oli yhteensä yli 200 jäsentä ja hanketoimintaa Nurmeksessa ja Juuassa.

Yhdistyksen toiminnan sydän on Närekartano, jossa sijaitsevat yhdistyksen toimistotila, lounasruokala, kutomo, puutyöpaja ja kota. Närekartanon toimintaan liittyvät muun muassa kerhotoiminnan, retkien, tapahtumien ja koulutuksien järjestäminen. Tällä hetkellä kerhotoiminnassa on hyötykasvien kasvattamista Närekartanon pihalla, Kässäkerho, jossa tehdään toiveiden mukaan esim. makrametöitä tai värjätään lankoja sekä ruuanlaittoillat, joita järjestetään osin yhteistyössä esimerkiksi Marttojen kanssa.

Närekartanon tilat ovat iltaisin myös muiden yhdistysten käytettävissä

Lisätietoja yhdistyksestä ja sen toiminnasta <https://nare.fi>

Närekartano on rakennettu 1920-luvun lopulla. Rakennus on ollut Nurmeksen kaupungin omistuksessa 1970-luvulta lähtien. Nurmeksen seudun työttömät ry sai talon käyttöönsä 1990-luvulla ja aloitti rakennuksen kunnostamisen talkoovoimin. Nykyisin Nurmeksen kaupunki on antanut rakennuksen Näre ry:n käyttöön.

7. Vanhan Kauppalan asukasyhdistyksen esittely

Nurmeksen kauppala perustettiin 1876 Pielisen ja Nurmesejärven väliin sijaitsevalle harjulle. Alueella sijaitsee myös historiallisesti merkittävä Puu-Nurmeksen suojeltu asuinalue. Vanhan Kauppala asukasyhdistys pyrkii kehittämään aluetta viihtyisänä ja turvallisena asuin- ja työympäristönä, jossa arki on sujuvaa, luonto on lähellä ja palvelut ovat helposti saatavilla. Kehitystyötä tehdään vanhaa kunnioittavasti ja yhteistyössä Nurmeksen kaupungin sekä alueen yhdistysten, yritysten ja asukkaiden kanssa. Yhdistys järjestää keskustelu-, koulutus- ja virkistystilaisuuksia sekä talkoopäiviä. Lisäksi aktiivinen yhdistys tekee kannanottoja sekä aloitteita alueen asukkaita koskeviin asioihin.

Avoimet ovat -tapahtuma 13.8.2022

Vanhan Kauppalan asukasyhdistys järjestää vuosittain Avoimet ovat -tapahtuman yhteistyössä Nurmeksen kaupungin alueen yritysten, yhdistysten ja yksityishenkilöiden kanssa. Hyvin suosittu tapahtuman keskiössä on tutustuminen Puu-Nurmekseen ja Vanhan Kauppalan koteihin ja puutarhoihin, kun asukkaat avaavat ne vierailijoille. Tapahtuman aikana on vapaa pääsy moniin Puu-Nurmeksen ja Vanhan Kauppalan historiallisiin rakennuksiin ja päivän aikana

Sotkamon Kunta

Markkinatie 1, 88600 Sotkamo | Vaihde (08) 615 5811 | kirjaamo@sotkamo.fi

pääsee nauttimaan esimerkiksi pop-up kahviloista ja kirpputoreista. Tänä vuonna tapahtumassa oli mukana Pielisen Pursiseura, jonka myötä tapahtumaan saatiin mukaan tutustumismahdollisuus avoimiin veneisiin Nurmeksen satamassa. Avoimet ovet -tapahtuman teemana oli tänä vuonna korjausrakentaminen, mikä näkyi esimerkiksi päivän luennoissa.

Katso vanhan Vanhan Kauppalan nettisivut, jotka yhdistävät alueen palvelut ja yritykset, historian ja tapahtumat.

<https://www.vanhakauppala.fi/>

Avoimet ovet -tapahtumasta lisätietoa

<https://www.vanhakauppala.fi/avoimet-ovet/>

8. Närekartanolta opintoretki jatkui retkeläisten toiveesta ostoksille Porokylän sekä Pielisen leipomomyymälöihin. Kun reissutuliaisesti oli ostettu, seuraavana määränpäänä oli Valtimo, joka liitettiin osaksi Nurmeksen kaupunkia vuonna 2020. Ensimmäisenä vierailtiin Kuntalaisten talolla, joka valmistui 1988 ja remontoitiin vuonna 2020, kun Valtimon kirjasto muutti rakennukseen. Nurmeksen kaupunki toteutti 2019-2020 Valtimon kohtaamispaikka -hankkeen, jonka myötä talon toimintaa pyrittiin kehittämään yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Hankkeen myötä Näre ry aloitti kahvilatoiminnan rakennuksessa ja siirsi tilaan myös tapaamistapahtumansa.
9. Kuntalaisten Talossa oppaana toimi näyttelykuraattori Wilma Klippel, joka kierrätti retkeläiset ensin kuntalaisten talon eri kerroksissa ja tiloissa muun muassa Nurmeksen kaupungin asiakaspalvelupisteellä ja juhlasalissa. Kierros Kuntalaisten Talossa päättyi Valtimo-Seuran Omatoimimuseoon. Klippel oli suunnitellut ja toteuttanut eri ammattien kautta Valtimon historiaa esittelevän näyttelyn ja kertoi runsaasti tietoa näyttelyn rakentamisvaiheista muun muassa, kuinka omatoimimuseon näyttely oli koostettu suurelta osin lahjoitetuista museoesineistä ja tilojen rakentamisessa oli hyödynnetty kierrätysmateriaaleja. Retkeläiset esittivät oppaalle myös kysymyksiä esimerkiksi museon kosketusnäytöistä. Kuntalaisten talon museosta suunniteltiin jo alun omatoimimuseota, joka olisi helposti kaikkien saavutettavissa, vaatimatta erillistä työvoimaa.

Valtimon Kuntalaisten Talon juhlasalissa järjestään esimerkiksi konsertteja. Istumapaikkoja salista löytyy useammasta kerroksesta.

Omatoimimuseossa oppaana toimi Wilma Klippel (kuvassa oikealla edessä). Taustalla vasemmalla näkyy metsureiden tarinaa kertova museon moottorisahaosasto.

Murtovaaran pienoismallin sijainti ja korkeus Omatoimimuseossa on mietitty tarkkaan niin että on esteetöntä ja onnistuu esimerkiksi pyörätuolilla.

Sotkamon Kunta

Markkinatie 1, 88600 Sotkamo | Vaihde (08) 615 5811 | kirjaamo@sotkamo.fi

10. Viimeisenä vierailukohteena opintoretkellä oli Valtimo-Seuran Koulumuseo, jossa oli samana päivänä vietetty kesän avajaisia. Haapakylän eli Valtimon kansakoulussa järjestetään kesäaikaan näyttelyitä ja kesäkahvilatoimintaa. Hirsirakennuksen vieressä on kesäteatterilava ja kesäkahvilan ulkopöydät, jotka laajentavat käyttömahdollisuuksia myös rakennuksen ulkopuolelle.

Valtimo-seura rakensi Puukoululle pienen koulumuseon ja sisusti luokkahuoneen, jota voidaan käyttää esimerkiksi yhdistysten kokouksiin. Kesäkahvilaa ovat pyörittäneet nuoret 4h-yrittäjät. Yhteistyö on Valtimo-Seuralle luontevaa myös näyttelytoiminnassa ja tänä kesänä Puukoulun veistoluokassa oli Lions-klubin näyttely Valtimon kesätapahtumista 1982-2022. Näyttely sisälsi valokuvia, tapahtumajulisteita ja lehtileikkeitä 30-vuoden ajalta. Lisäksi entiseen keittiöön oli rakennettu Marttamuseo, joka kertoi vuonna 1899 perustetun kotitalousneuvontajärjestön historiasta.

Kierros Valtimo-Seuran vieraana päättyi Koulumuseon kahvilaan, jossa seuran hallitus esitteli toimintaansa ja vastasi retkeläisten kysymyksiin.

11. Valtimo-seuran esittely

Valtimo-Seura tavoitteena on vaalia paikallista kulttuuria ja ylläpitää kotiseutuhenkeä järjestämällä museotoimintaa ja tapahtumia. Valtimo-seura perustettiin 1971 hoitamaan Murtovaaran talomuseota, jota yhdistys hoiti aina vuoteen 2005 saakka. Nykyisin Valtimo-seura hallinnoi kolmen oman museonsa toimintaa, joita ovat omatoimimuseo, makasiinimuseo sekä koulumuseo. Museotoiminnan lisäksi kotiseutuyhdistys on järjestänyt tapahtumia, kustantanut alueen historiaan ja kulttuuriin liittyviä julkaisuja sekä kunnostanut talkoovoimin esimerkiksi Tavikosken hierinmyllyn ja sinne johtavan sillan ja muut kulkuväylät. Seurassa oli noin sata jäsentä vuonna 2021.

Lisätietoa Valtimo-Seurasta ja museoista

<https://www.valtimoseura.fi/>

Puukoulun sisäänkäynti. Valtimo-Seura toivotti sotkamolaiset tervetulleeksi tarjoilemalla retkeläisille mustaherukan lehtimehusta valmistettua juomaa.

Luokkahuone herätti retkeläisille muistoja omilta kouluajoilta. Kuvassa perehdyttiin yhdessä Valtimo-Seuran hallituksen Suomen ja Pohjoismaiden historialliseen koulukarttaan.

Sotkamon Kunta

Markkinatie 1, 88600 Sotkamo | Vaihde (08) 615 5811 | kirjaamo@sotkamo.fi

Lions Clubin näyttely Valtimon kesätapahtumista viimeisen kolmenkymmenen vuoden ajalta sisälsi muun muassa valokuvia ja tapahtumajulisteita.

Marttamuseo esitteli Martta-asuja eri ajoilta. Ensimmäinen asu oli suunniteltu vuonna 1936 ja viimeisin 2010. Asulla oli näkyvä muutos Marttojen historiassa ja sininen ruutukangas yhdistyy marttoihin vahvasti vielä tänäkin päivänä.

Lopuksi retkeläiset tutustuivat Puukoulun vieressä sijaitsevaan Kylänrinne-kesäteatterilavaan.

Huomioita reissun toteutukseen liittyen:

- Retket kannattaa aikatauluttaa niin että ne joustavat tarvittaessa mahdollisiin muutoksiin. Esimerkiksi tällä opintoretkellä lisäsimme Nurmes-talon mukaan ohjelmaan koska Nurmeksen kirkon saniteettitilat olivat suljettuina. Lisäksi osallistujien toiveesta vierailimme ostoksilla Porokylän ja Pielispakarin leipomomyymälöissä. Tästä huolimatta opintoretki pysyi alkuperäisessä aikataulussa ja takaisin Sotkamoon saavuttiin jopa hieman etuajassa.
- Ruoka-allergiat ja muut erityistarpeet kannattaa mahdollisuuksien mukaan tiedustella jo ennen matkaa. Tällä retkellä lounaspaikka ja kahvitarjoilu oli sovittu etukäteen paikallisten toimijoiden kanssa, jolloin he pystyivät ennakoimaan ryhmän tulon niin että tarjoiltavaa riitti ja tarjoilu sujui viiveittä. Näre ry oli esimerkiksi varannut erillisen kabinetin retkeläisiä varten ja vierailu koulumuseossa sovittiin varsinaisen avajaispäivän tilaisuuden jälkeen, jotta ruuhkilta välttyttäisiin.
- Retken järjestäjän kannattaa huomioida myös muut erityistarpeet esim. esteettömyys järjestelyissä. Tälle retkelle lisättiin retkellä esiin tulleen tiedon perusteella vaihtoehtoinen mahdollisuus saada kuntalaisten talolta suoraan kyyti Närekartanoon ja kulkea myös muut lyhyemmät kävelymatkat minibussilla.

Sotkamon Kunta

Markkinatie 1, 88600 Sotkamo | Vaihde (08) 615 5811 | kirjaamo@sotkamo.fi

Kiitos hyvästä yhteistyöstä ja avusta opintoretken suunnittelussa ja toteutuksessa:

- ma. yhteisökoordinaattori Anu Huusko ja Nurmeksen kaupunki
- Vanhan Kauppalan asukasyhdistyksen puheenjohtaja Seppo Laaninen puolisoineen
- Nurmes-Valtimo Matkailuoppaat ry:n puheenjohtaja Minna Murtonen
- Näre ry ja Närekartanon henkilökunta
- Wilma Klippel ja Valtimo-Seuran hallitus
- Koulumuseon 4H-kahvila yrittäjä Kiira ja Pielisen 4H-yhdistys
- Retken kuljetuksista vastannut linja-autonkuljettaja
- Sotkamolaiset yhdistystoimijat, jotka olivat mukana retkellä

Tähän Valtimon kesäteatterilavalta avautuvaan maisemaan päätettiin opintoretki Nurmeksessa ja retkeläiset palasivat minibussilla takaisin Sotkamoon.